

PRAWO HANDLOWE DLA EKONOMISTÓW

redakcja naukowa Bogusława Gnela

Paweł Dąbek, Bogusława Gnela

Aneta Kaźmierczyk, Jan Lic

Jolanta Loranc-Borkowska

Monika Szaraniec, Ryszard Szostak

3. WYDANIE

Wolters Kluwer

PRAWO HANDLOWE DLA EKONOMISTÓW

redakcja naukowa Bogusława Gnela

Paweł Dąbek, Bogusława Gnela
Aneta Kaźmierczyk, Jan Lic
Jolanta Loranc-Borkowska
Monika Szaraniec, Ryszard Szostak

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

3. WYDANIE

Stan prawny na 18 stycznia 2019 r.

Wydawca
Agata Jędrasik

Redaktor prowadzący
Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne
Agnieszka Zagozda

Łamanie
Wolters Kluwer Polska

Poszczególne części napisali:

Paweł Dąbek – rozdz. XV

Bogusława Gnela – wprowadzenie, rozdz. I, III, IV, V, VI, XII

Aneta Kaźmierczyk, Bogusława Gnela – rozdz. XIV

Jan Lic – rozdz. XIII, XVI, XVIII

Jolanta Loranc-Borkowska – rozdz. II

Monika Szaraniec – rozdz. IX, X

Ryszard Szostak – rozdz. VII, VIII, XI, XVII

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-528-1
3. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz ważniejszych skrótów	13
Wprowadzenie	15
Rozdział I	
Zagadnienia ogólne	17
1.1. Podstawowe pojęcia z zakresu prawa handlowego	17
1.1.1. Pojęcie prawa handlowego i jego źródła	17
1.1.2. Pojęcie działalności gospodarczej	20
1.1.3. Pojęcie przedsiębiorstwa	22
1.1.4. Pojęcie przedsiębiorcy, firmy i prokury	23
1.1.5. Pojęcie konsumenta	26
1.1.6. Problem przydatności pojęcia czynności handlowej	28
1.2. Wolność działalności gospodarczej i jej najważniejsze ograniczenia	29
1.2.1. Zasada wolności gospodarczej	29
1.2.2. Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej oraz rejestr przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego	30
1.2.3. Wybrane ograniczenia wolności działalności gospodarczej	35
Rozdział II	
Przedsiębiorcy	37
2.1. Formy organizacyjno-prawne przedsiębiorców	37
2.1.1. Osoba fizyczna	37
2.1.2. Spółki handlowe osobowe	38
2.1.2.1. Spółka jawna	39
2.1.2.2. Spółka partnerska	41
2.1.2.3. Spółka komandytowa	43
2.1.2.4. Spółka komandytowo-akcyjna	45
2.1.3. Spółki handlowe kapitałowe	47
2.1.3.1. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	48
2.1.3.2. Spółka akcyjna	53
2.1.4. Transformacja spółek handlowych	57

2.1.4.1.	Pojęcie transformacji spółek	57
2.1.4.2.	Łączenie się spółek.....	58
2.1.4.3.	Podział spółek	59
2.1.4.4.	Przekształcanie spółek.....	60
2.1.5.	Europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych	61
2.1.6.	Spółka europejska.....	63
2.1.7.	Spółdzielnie i spółdzielnia europejska	64
2.1.8.	Przedsiębiorstwa państwowe.....	68
2.1.8.1.	Ogólna charakterystyka przedsiębiorstwa państwowego	68
2.1.8.2.	Komercjalizacja przedsiębiorstw państwowych	70
2.1.9.	Inni przedsiębiorcy	71
2.1.9.1.	Przedsiębiorcy zagraniczni, ich przedstawicielstwa i oddziały.....	71
2.1.9.2.	Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i towarzystwa reasekuracji wzajemnej.....	73
2.1.9.3.	Główne oddziały zagranicznego zakładu ubezpieczeń i zakładu reasekuracji.....	74
2.2.	Przedsiębiorcy <i>not for profit</i>	75
2.2.1.	Pojęcie przedsiębiorcy <i>not for profit</i>	75
2.2.2.	Fundacje.....	76
2.2.3.	Stowarzyszenia zarejestrowane	77
2.3.	Rola Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego w prowadzeniu działalności gospodarczej – wzmianka	78
2.4.	Postępowanie restrukturyzacyjne i upadłościowe wobec przedsiębiorców.....	80
2.4.1.	Postępowanie restrukturyzacyjne	80
2.4.2.	Postępowanie upadłościowe	85

Rozdział III

Ogólne zagadnienia umów handlowych	89
3.1. Pojęcie umowy handlowej oraz jej rodzaje	89
3.2. Zasady dotyczące umów handlowych	95
3.3. Specyfika zawierania umów handlowych	97
3.3.1. Czynności przygotowawcze	97
3.3.2. Zawarcie umowy	98
3.3.2.1. Zawarcie umowy z zastosowaniem wzorca umowy.....	98
3.3.2.2. Przyjęcie oferty w stosunkach między przedsiębiorcami....	99
3.3.2.3. Inne sposoby zawierania umów handlowych.....	100
3.4. Specyfika wykonywania i odpowiedzialności odszkodowawczej za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań z umów handlowych.....	102

Rozdział IV

Umowy handlowe o przeniesienie praw	107
4.1. Umowa sprzedaży handlowej.....	107
4.2. Szczególne rodzaje sprzedaży	116
4.3. Umowa dostawy jako umowa handlowa.....	118
4.4. Umowa kontraktacji.....	119
4.5. Umowa pożyczki.....	120

Rozdział V

Umowy handlowe o korzystanie z cudzych rzeczy lub praw	123
5.1. Przesłanki uznania najmu i dzierżawy za umowy handlowe	123
5.2. Umowa najmu a umowa dzierżawy	124
5.3. Umowa leasingu.....	127
5.4. Umowa licencji – wzmianka	130

Rozdział VI

Umowy handlowe o (niektóre) usługi	131
6.1. Przesłanki uznania umów o dzieło, zlecenia i przechowania za umowy handlowe o usługi	131
6.2. Umowa o dzieło.....	131
6.3. Umowa zlecenia	134
6.4. Umowa agencyjna.....	136
6.5. Umowa komisu.....	139
6.6. Umowa brokerska a umowa maklerska – wzmianka.....	141
6.7. Umowa składu a umowa przechowania	142

Rozdział VII

Umowy transportowe	145
7.1. Uwagi wstępne.....	145
7.2. Umowa przewozu.....	147
7.2.1. Umowa przewozu osób.....	147
7.2.2. Umowa przewozu rzeczy.....	148
7.3. Umowa spedycji	151

Rozdział VIII

Umowy w zakresie inwestycji budowlanych	153
8.1. Uwagi wstępne.....	153
8.2. Umowy inwestycyjne	155
8.2.1. Umowa o ustalenie warunków posadowienia obiektu lub o prace geologiczne	155
8.2.2. Umowa o prace geodezyjno-kartograficzne.....	156
8.2.3. Umowa o prace projektowe.....	157

8.2.4. Umowa o roboty budowlane.....	161
8.2.5. Umowa o nadzór inwestorski	164

Rozdział IX

Umowy w zakresie czynności bankowych	167
9.1. Czynności bankowe.....	167
9.2. Umowa rachunku bankowego	168
9.3. Przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych i zleceń płatniczych.....	174
9.4.1. Polecenie przelewu	175
9.4.2. Polecenie zapłaty	176
9.4.3. Rozliczenia z użyciem kart płatniczych	176
9.4.4. Czek gotówkowy i czek rozrachunkowy	178
9.4. Umowa kredytu bankowego	178
9.5. Umowa pożyczki bankowej.....	180
9.6. Gwarancja bankowa	181
9.7. Akredytywa	182
9.8. Poręczenie bankowe	183

Rozdział X

Umowy i pośrednictwo zawodowe w ubezpieczeniach gospodarczych	185
10.1. Uwagi wstępne	185
10.2. Umowa ubezpieczenia	187
10.3. Umowa reasekuracji.....	191
10.4. Umowa retrocesji.....	193
10.5. Umowa koasekuracji.....	193
10.6. Agent ubezpieczeniowy. Umowa agencyjna – wzmianka	194
10.7. Broker ubezpieczeniowy. Umowa brokerska.....	196

Rozdział XI

Umowy o usługi turystyczne	201
11.1. Uwagi wstępne	201
11.2. Umowa o podróż	205
11.3. Umowa o usługi hotelowe	206
11.4. Umowy o pośrednictwo w turystyce	207

Rozdział XII

Umowy zawierane przez przedsiębiorcę z konsumentem	209
12.1. Specyfika umów konsumenckich.....	209
12.2. Niedozwolone postanowienia umowne	212
12.3. Umowy konsumenckie ze względu na sposób ich zawierania.....	214
12.3.1. Umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa	214
12.3.2. Umowy zawierane na odległość	216

12.3.3. Umowy o usługi finansowe zawierane na odległość	218
12.4. Szczególne regulacje umów konsumenckich.....	220
12.4.1. Umowa sprzedaży konsumenckiej.....	220
12.4.2. Umowa kredytu konsumenckiego i umowa konsumenckiego kredytu hipotecznego.....	220
12.4.3. <i>Timeshare</i>	225

Rozdział XIII

Pozostałe umowy związane z działalnością gospodarczą.....	227
13.1. Umowy o współdziałanie gospodarcze	227
13.1.1. Umowy koordynacyjne i kooperacyjne	227
13.1.2. Umowa spółki cywilnej	230
13.1.3. Umowa spółki cichej	233
13.2. Niektóre nienazwane i mieszane umowy gospodarcze	234
13.2.1. Umowa franchisingu	234
13.2.2. Umowa dystrybucyjna (dealerska)	235
13.2.3. Umowa offsetowa (kompensacyjna)	236
13.2.4. Umowa faktoringu.....	238
13.2.5. Umowa forfaitingu	240
13.2.6. Umowa deweloperska.....	240
13.2.7. Umowa sponsoringu	243
13.2.8. Umowa merchandisingu.....	244
13.2.9. Umowa menedżerska	245

Rozdział XIV

Prawo papierów wartościowych.....	247
14.1. Uwagi wstępne	247
14.1.1. Definicja papieru wartościowego.....	247
14.1.2. Powstanie papieru wartościowego	248
14.1.3. Rodzaje papierów wartościowych	248
14.1.4. Funkcje papierów wartościowych	249
14.1.5. Znaki legitymacyjne.....	249
14.1.6. Umarzanie papierów wartościowych.....	250
14.2. Weksle	250
14.3. Czek	253
14.4. Obligacje	255
14.5. Bankowe papiery wartościowe.....	257
14.6. Listy zastawne	258
14.7. Certyfikaty inwestycyjne.....	259
14.8. Akcje.....	262
14.9. Konosamenty.....	265
14.10. Inne papiery wartościowe – wzmianka.....	266

Rozdział XV

Sposoby rozstrzygnięcia spraw dotyczących obrotu gospodarczego	269
15.1. Sądownictwo powszechne w sprawach gospodarczych	269
15.2. Postępowania przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów	270
15.2.1. Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową	271
15.2.2. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki	271
15.2.3. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty	272
15.2.4. Postępowanie w sprawach z zakresu transportu kolejowego	272
15.2.5. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego	273
15.3. Sądownictwo polubowne w sprawach gospodarczych	273
15.4. Postępowanie mediacyjne	277
15.5. Alternatywne sposoby rozstrzygnięcia sporów	278

Rozdział XVI

Ochrona własności przemysłowej. Nieuczciwa konkurencja	281
16.1. Pojęcie własności przemysłowej i zasady jej ochrony prawnej	281
16.2. Wynalazki	283
16.3. Wzory użytkowe	285
16.4. Wzory przemysłowe	286
16.5. Topografie układów scalonych	287
16.6. Projekty racjonalizatorskie	288
16.7. Wiedza nieujawniona (<i>know-how</i>)	289
16.8. Znaki towarowe	289
16.9. Oznaczenia geograficzne	292
16.10. Bazy danych (tzw. nietwórcze)	294
16.11. Zwalczanie nieuczciwej konkurencji	295
16.11.1. Konkurencja i czyny nieuczciwej konkurencji	295
16.11.2. Prywatnoprawne środki ochrony prawnej	296
16.11.3. Publicznoprawne środki zwalczania nieuczciwej konkurencji	296
16.12. Ochrona konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi	297

Rozdział XVII

Elementy prawa autorskiego	299
17.1. Pojęcie praw autorskich	299
17.2. Przedmiot ochrony	301
17.3. Podmioty praw autorskich	305

17.4. Autorskie prawa osobiste i ich ochrona.....	307
17.5. Autorskie prawa majątkowe i ich ochrona.....	309
17.6. Prawa pokrewne i ich ochrona	313
Rozdział XVIII	
Umowy dotyczące własności intelektualnej i innych dóbr niematerialnych....	315
18.1. Pojęcie własności intelektualnej, oznaczeń i baz danych	315
18.2. Umowy o przejście praw majątkowych do utworów i przedmiotów praw pokrewnych	316
18.2.1. Zagadnienia wspólne.....	316
18.2.2. Umowy o przeniesienie praw majątkowych do utworu.....	318
18.2.3. Umowy licencyjne dotyczące utworów	320
18.3. Umowy o przejście praw majątkowych do rozwiązań	321
18.3.1. Zagadnienia wspólne.....	321
18.3.2. Umowy o przeniesienie prawa do uzyskania praw ochronnych i prawa pierwszeństwa	323
18.3.3. Umowy o przeniesienie praw ochronnych.....	324
18.3.4. Umowy licencyjne dotyczące projektów wynalazczych.....	324
18.3.5. Umowa licencyjna dotycząca wiedzy nieujawnionej (<i>know- -how</i>)	326
18.4. Umowy o przejście praw majątkowych do oznaczeń	327
18.4.1. Zagadnienia wspólne.....	327
18.4.2. Umowy o przeniesienie praw majątkowych do znaku towarowego	327
18.4.3. Umowa licencji na znak towarowy.....	328
18.5. Umowy o przejście praw majątkowych do baz danych.....	329
Wykaz aktów prawnych.....	331

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW

CEIDG	- Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
EWG	- Europejska Wspólnota Gospodarcza
EZIG	- europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych
JST	- jednostki samorządu terytorialnego
k.c.	- ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
KNF	- Komisja Nadzoru Finansowego
k.p.c.	- ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)
KRS	- Krajowy Rejestr Sądowy
k.s.h.	- ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577 ze zm.)
NBP	- Narodowy Bank Polski
NIP	- numer identyfikacji podatkowej
OC	- odpowiedzialność cywilna
OWU	- ogólne warunki ubezpieczeń
pr. bank.	- ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 2187 ze zm.)
REGON	- krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej
SCE	- spółdzielnia europejska (łac. <i>societas cooperativa europea</i>)
SE	- spółka europejska (łac. <i>societas europea</i> , ang. <i>European Company</i>)
sp. z o.o.	- spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
TFUE	- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 326, s. 47 ze zm.)
TK	- Trybunał Konstytucyjny
TUW	- Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
TRW	- Towarzystwo Reasekuracji Wzajemnej
UE	- Unia Europejska
u.c.e.i.d.g.	- ustawa z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz.U. poz. 647 ze zm.)
UOKiK	- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
u.p.k.	- ustawa z 30.05.2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U. z 2017 r. poz. 683 ze zm.)
VAT	- podatek od towarów i usług (ang. <i>Value Added Tax</i>)
WE	- Wspólnota Europejska
ZUS	- Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WPROWADZENIE

Trzecie wydanie podręcznika *Prawo handlowe dla ekonomistów* aktualizuje i uzupełnia problematykę przedstawioną w jego drugim wydaniu z 2015 r. Od tego czasu zaszło bowiem w prawie wiele zmian mających znaczenie dla prawa handlowego. W szczególności weszły w życie ustawa z 2018 r. – Prawo przedsiębiorców oraz towarzyszące jej ustawy, dokonano zmian w regulacji dotyczącej poszczególnych przedsiębiorców, ich reprezentacji (prokura), umów handlowych, w tym przede wszystkim o pośrednictwie ubezpieczeniowym i umów „konsumenckich” (jednostronnie handlowych), a także sposobu rozstrzygania spraw gospodarczych.

W podręczniku omówiono kwestie zaliczane do dyscypliny naukowej i dydaktycznej zwanej prawem handlowym lub zamiennie prawem gospodarczym prywatnym oraz zagadnienia z zakresu własności intelektualnej. Oryginalny układ podręcznika podyktowany jest przede wszystkim faktem, że wiele kwestii z zakresu własności intelektualnej wiąże się ściśle z problematyką prawa handlowego (prawa gospodarczego prywatnego). Prawa tej własności (np. prawa własności przemysłowej, autorskie prawa majątkowe) są składnikami przedsiębiorstwa oraz przedmiotem wielu umów handlowych i choćby z tych przyczyn ich omówienie w podręczniku dla ekonomistów jest uzasadnione.

Podręcznik obejmuje nie tylko zagadnienia prawa handlowego w wąskim znaczeniu, czyli problematykę dotyczącą przedsiębiorców i relacji prawnych między nimi, lecz także kwestie związane z relacjami przedsiębiorca–konsument, które zaliczane są do prawa handlowego w szerokim znaczeniu. Przyszłemu ekonomiście przyda się wiedza na temat całościowej regulacji dotyczącej przedsiębiorcy, ten kwalifikowany podmiot ma bowiem odmienne obowiązki w zależności od tego, czy pozostaje w relacji prawnej z innym przedsiębiorcą, konsumentem albo podmiotem niekwalifikowanym (np. z uczelnią), i te właśnie okoliczności przemawiają za omówieniem w tym podręczniku prawa handlowego w szerokim znaczeniu.

W podręczniku przedstawiono zagadnienia prawa prywatnego, a kwestie publiczno-prawne dotyczące przedsiębiorcy i działalności gospodarczej są w nim poruszone tylko w zakresie niezbędnym do ilustracji rozwiązań prawa handlowego, w szczególności te ograniczające zasadę wolności działalności gospodarczej. W treści podręcznika uwzględ-

niono okoliczność, że na kierunkach ekonomicznych wykład z prawa handlowego (prawa gospodarczego) jest z reguły poprzedzony wykładem z podstaw prawa.

Podręcznik składa się z 18 rozdziałów. W rozdziale I zostały wyjaśnione podstawowe pojęcia prawa handlowego oraz ograniczenia wolności działalności gospodarczej. Rozdział II jest poświęcony omówieniu form organizacyjno-prawnych przedsiębiorców, ich transformacji oraz zagadnieniom prawa restrukturyzacyjnego i upadłościowego. W rozdziale III dokonano prezentacji ogólnych zagadnień dotyczących umów handlowych, które wyjaśniają kryteria kwalifikacji umów omówionych w rozdziałach od IV do XIII włącznie. Rozdział XIV jest poświęcony problematyce papierów wartościowych, gdyż mają one znaczenie w działalności gospodarczej. W rozdziale XV zostały przedstawione elementarne zagadnienia dotyczące rozstrzygania spraw gospodarczych. Rozdział XVI wyjaśnia kwestie należące do prawa własności przemysłowej oraz problematykę zwalczania nieuczciwej konkurencji i przeciwdziałania nieuczciwym praktykom rynkowym. Ostatnie rozdziały dotyczą podstawowych zagadnień prawa autorskiego (rozdział XVII) oraz umów w zakresie własności intelektualnej i innych dóbr niematerialnych (rozdział XVIII).

Podręcznik jest przeznaczony przede wszystkim dla studentów kierunków ekonomicznych, ale może być też przydatny studentom innych kierunków, w tym administracji, a nawet prawa, oraz dla przedsiębiorców.

W podręczniku uwzględniono stan prawny na dzień 18.01.2019 r.

*Redaktor naukowy
Bogusława Gnela*

Rozdział I

ZAGADNIENIA OGÓLNE

1.1. Podstawowe pojęcia z zakresu prawa handlowego

1.1.1. Pojęcie prawa handlowego i jego źródła

W polskim systemie prawnym prawo handlowe nie jest odrębną gałęzią prawa. Ze względu na obowiązującą w tym systemie zasadę jedności prawa cywilnego prawo handlowe jest częścią prawa cywilnego, a można je uznać za szczególny dział prawa cywilnego lub przynajmniej za jego szczególną dyscyplinę. W prawie handlowym występuje zatem cywilistyczna metoda regulacji stosunków prawnych: równorzędny względem siebie status prawny stron tych stosunków (brak nadrzędności i brak uprawnienia do jednostronnego kształtowania sytuacji prawnej drugiego podmiotu, a więc ingerowania w jego sferę prawną wbrew jego woli) oraz sądowa ochrona uprawnień.

Prawo handlowe w szerokim znaczeniu to zespół norm należących do prawa cywilnego, które regulują status prawny przedsiębiorców (ich tworzenie, organizację, firmę, prokurę, transformacje, ustanie), oraz czynności prawne, w których co najmniej jedną stroną jest przedsiębiorca, a także inne instytucje związane z przedsiębiorcą, np. prawa rzeczowe przedsiębiorców (służebność przesyłu) oraz czyny niedozwolone przedsiębiorców (odpowiedzialność za szkody spowodowane przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, odpowiedzialność za produkt, czyny nieuczciwej konkurencji).

Prawo handlowe **w znaczeniu wąskim** obejmuje natomiast przepisy cywilnoprawne (normy prawne) dotyczące statusu prawnego przedsiębiorców i zachodzących między nimi stosunków prywatnoprawnych wynikających w szczególności z umów obustronnie profesjonalnych.

Prawo gospodarcze stanowią przepisy prawa publicznego i prywatnego dotyczące działalności gospodarczej. Prawo gospodarcze **publiczne** to zbiór przepisów publicznoprawnych dotyczących tej działalności, a **prawo gospodarcze prywatne** to zbiór

przepisów prywatnoprawnych odnoszących się do działalności gospodarczej, tradycyjnie nazywanych **prawem handlowym**.

Prawo handlowe było kiedyś **prawem stanu kupieckiego** (*lex mercatoria*), na które składały się normy prawa zwyczajowego. Znaczące kodyfikacje prawa handlowego miały miejsce w XVIII–XIX w., np. w systemach prawa francuskiego i niemieckiego nadal obowiązują kodeksy handlowe, a prawo handlowe jest tam odrębną gałęzią prawa. Polski kodeks handlowy z 1934 r. był wzorowany na niemieckim kodeksie handlowym i stanowił fundament prawa handlowego będącego wówczas odrębną gałęzią prawa. W **okresie PRL** z przyczyn politycznych prawo to nie stanowiło nawet przedmiotu rozważań naukowych. Jego przepisy zostały w zasadzie uchylone, nieliczne pozostały w mocy albo w zmodyfikowanej postaci zostały przeniesione do aktów normatywnych ówczesnego ustroju socjalistycznego. W ustroju tym obowiązywało tzw. prawo obrotu uspołecznionego, które obsługiwało gospodarkę nakazowo-rozdzielczą, a kodeks cywilny z 1964 r. wprowadził zasadę jedności prawa cywilnego. **Kolejna zmiana ustroju**, rozpoczęta pod koniec lat 80. XX w., spowodowała „odrodzenie się” nielicznych, utrzymanych w mocy przepisów prawa handlowego, uchylene tych dotyczących obrotu uspołecznionego oraz uchwalenie nowych przepisów charakterystycznych dla gospodarki rynkowej. Prawo handlowe nie stało się jednak odrębną gałęzią prawa, zagadnienia obrotu profesjonalnego nadal reguluje prawo cywilne (podobnie jak np. w prawie szwajcarskim, holenderskim czy włoskim), ale fakt ten nie przekreśla istnienia szczególnej regulacji, specyficznej w stosunku do unormowań tzw. powszechnego prawa cywilnego (tj. odnoszących się do wszystkich podmiotów tego prawa). O specyfice prawa handlowego przesądza właśnie ta szczególna regulacja, tworząca pewną całość, z której wynikają szczególne normy prawne dotyczące obrotu profesjonalnego. Obrót handlowy charakteryzują kryteria np. szybkości, bezpieczeństwa, kredytu, sposobu rozliczania się, trwałości relacji, szablonowości postępowania oraz podwyższonego poziomu wymagań wobec przedsiębiorców. Zasady prawa handlowego (gospodarczego prywatnego) modyfikują zasady prawa cywilnego, przez co istnieją podstawy do funkcjonowania wyodrębnionej przedmiotowo dziedziny (szczególnego działu lub dyscypliny prawa cywilnego), zwanej prawem handlowym.

Nazwa „prawo handlowe” występuje w większości systemów prawnych o tradycjach romańskich, w innych używa się określeń, np.: „prawo gospodarcze”, „prawo gospodarcze prywatne”, „prawo obrotu gospodarczego”, „prawo przedsiębiorstw” oraz „prawo przedsiębiorstwa”. W definicjach prawa handlowego uwzględnia się z reguły dwa zagadnienia, tj. ustrój przedsiębiorców oraz stosunki (czynności) prywatnoprawne z ich udziałem, przy czym bierze się pod uwagę tylko stosunki między przedsiębiorcami (ujęcie wąskie) albo także ich stosunki z podmiotami niebędącymi przedsiębiorcami (ujęcie szerokie).

Źródłami prawa handlowego są powszechnie obowiązujące źródła prawa stanowionego w rozumieniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r., czyli: Konstytucja RP,

konwencje międzynarodowe, ustawy, rozporządzenia wykonawcze i akty prawa miejscowego, a także źródła prawa unijnego oraz prawo zwyczajowe.

Konstytucja RP reguluje m.in. fundamentalne zasady ustroju gospodarczego (zob. pkt 1.2.1), ale największe znaczenie dla prawa handlowego materialnego ma kodeks cywilny, zgodnie ze wspomnianą już zasadą jedności prawa cywilnego. Ta zasada wyraża pewną ideę, w praktyce zaś występuje zjawisko dekodyfikacji prawa cywilnego, które powoduje, że wiele kwestii z zakresu tego prawa, a więc także prawa handlowego, uregulowanych jest poza kodeksem cywilnym. Niektóre kwestie zaliczane do prawa handlowego regulują także inne kodeksy, tj. kodeks spółek handlowych oraz kodeks morski, a pozostałe ujęte są w licznych aktach rangi ustawowej, spośród których wymienić można np. ustawy: prawo spółdzielcze, prawo bankowe oraz o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. W zakresie prawa formalnego (procedury) podstawowe znaczenie ma kodeks postępowania cywilnego (zob. rozdz. XV), natomiast problematykę restrukturyzacji i upadłości przedsiębiorców regulują odrębne ustawy.

Prawo unijne (zwane dawniej wspólnotowym) ma duże znaczenie, szczególnie w zakresie prawa spółek (np. spółka europejska, europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych) i stosunków jednostronnie profesjonalnych (przedsiębiorca–konsument, zob. rozdz. XII). W kwestiach tych początkowo występowała konieczność dostosowania prawa polskiego do dyrektyw unijnych, ale pojawiła się tendencja do wydawania rozporządzeń unijnych, które obowiązują bezpośrednio i mają pierwszeństwo w stosowaniu przed polskimi, ściśle wewnętrznymi przepisami. W prawie unijnym leżą także przyczyny wielu innych regulacji zaliczanych do prawa handlowego, np. umów między przedsiębiorcami inwestycyjnymi a ich klientami albo terminów zapłaty w transakcjach handlowych.

Wzorce umowne nie są źródłami prawa w ścisłym znaczeniu, ale faktami prawotwórczymi (wynikają z nich pewne prawa, podobnie jak z faktu zawarcia umowy) mającymi bardzo duże znaczenie w obrocie obustronnie i jednostronnie profesjonalnym (zob. pkt 3.3.2.1). Mają one skutki pozytywne (np. standaryzacja umów, obniżenie kosztów ich zawarcia) oraz negatywne (problem tzw. niedozwolonych postanowień umownych, zob. pkt 12.2).

Zwyczaj nie jest źródłem prawa handlowego, ale wpływa na jego stosowanie, ponieważ do zwyczaju odsyłają przepisy prawa cywilnego dotyczące także lub wyłącznie obrotu profesjonalnego, np. przepisy kodeksu cywilnego, kodeksu morskiego lub Prawa przewozowego. Zwyczaj to praktyka postępowania w określony sposób, powszechna w danym czasie, środowisku i stosunkach społecznych, do której odsyłają przepisy prawne. Natomiast **prawo zwyczajowe jest źródłem prawa handlowego** i jego normy mają zastosowanie, wówczas gdy danych kwestii nie reguluje prawo stanowione, a istnieje w tym obszarze pewna praktyka postępowania uznana za obowiązującą i sankcjonowana

- Podręcznik kompleksowo przedstawia problematykę prawa handlowego, m.in. takie kwestie jak:
- formy organizacyjne przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem spółek handlowych oraz ich transformacji,
 - zagadnienie restrukturyzacji i upadłości przedsiębiorców,
 - umowy handlowe i jednostronnie handlowe (konsumenckie), w tym umowy nienazwane,
 - rozstrzyganie sporów gospodarczych oraz
 - problematykę prawa własności intelektualnej.

W trzecim wydaniu Autorzy omówili zmiany w regulacjach dotyczących poszczególnych przedsiębiorców, ich reprezentacji (prokura), umów handlowych, w tym przede wszystkim o pośrednictwie ubezpieczeniowym i umów konsumenckich (jednostronnie handlowych), a także sposobu rozstrzygnięcia spraw gospodarczych.

Publikacja ułatwi przygotowanie się do egzaminu z prawa handlowego (gospodarczego prywatnego), poznanie zasad podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz wskaże możliwości wykorzystania poszczególnych umów handlowych do określonych celów gospodarczych.

Autorzy są zatrudnieni w katedrach prawniczych Wydziału Finansów i Prawa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, przede wszystkim w Katedrze Prawa Cywilnego i Gospodarczego. Prowadzą wykłady z prawa handlowego, prawa gospodarczego, konsumenckiego i własności intelektualnej, nie tylko dla studentów, lecz także dla praktyków. Większość autorów ma również status adwokata, radcy prawnego lub sędziego, a wszyscy mają znaczny dorobek naukowy, w tym z zakresu prawa handlowego.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

9788381605281 W03P01

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8160-528-1

9 788381 605281